

U Indiju sam otišao vidjeti Taj Mahal. Da u Indiji nema Taj Mahala, vjerojatno ne bih vidio niti ja nju, niti ona mene. To je gola istina.

Kao klinac sam, prije pola stoljeća, imao knjigu koja se zvala "Sva čuda svijeta", a u njoj je jedno od čuda bio Taj Mahal. Zapravo, to je u mojim, tada velikim očima, bilo najljepše i najčudesnije čudo u toj knjizi. Neshvatljivo je današnjoj djeci da su nama tada putopisne knjige bile rijetke, a one s dobrim fotografijama i na hrvatskom jeziku mogle su se nabrojati na prste jedne ruke. U svakom slučaju, o Taj Mahalu mogao sam samo sanjati. I to sam činio. Vrijeme je prolazilo, a ja sam sanjao i dalje. Svijet se s vremenom smanjio, ali Indija se nikada nije približila nadohvat ruke. Taj Mahal je ostao san, a Indija je ostala daleka, komplicirana, prljava i neugodna zemlja. Način na koji ja putujem, bez grupa i agencija, nije pogodan za put u Indiju. Uostalom, što ću tamo? Njihova filozofija mi nije privlačna, religija me ne zanima, sociološki ih ne cijenim (blago rečeno, zapravo ih prezirem). Prirodnih ljepota imaju malo i na nedostupnim su mjestima. Malo me i plašila.

Vjerojatno je to presudilo. Trebalo mi je nešto da me izbaci iz "ugodne zone". Otići nekamo gdje nije jednostavno ni lako.

A i našao sam se u dobi kada je vrijeme da si počnete ispunjavati snove...

Društvo su mi činili prijatelji iz srednje škole. Bračni par nezahtjevnih potreba s kojima sam se dobro zabavljao i uživao cijelim putem. Vesna je, kao mala, čitala istu knjigu i imali smo gotovo identične interese na putu, a o Nikici ćemo malo kasnije.

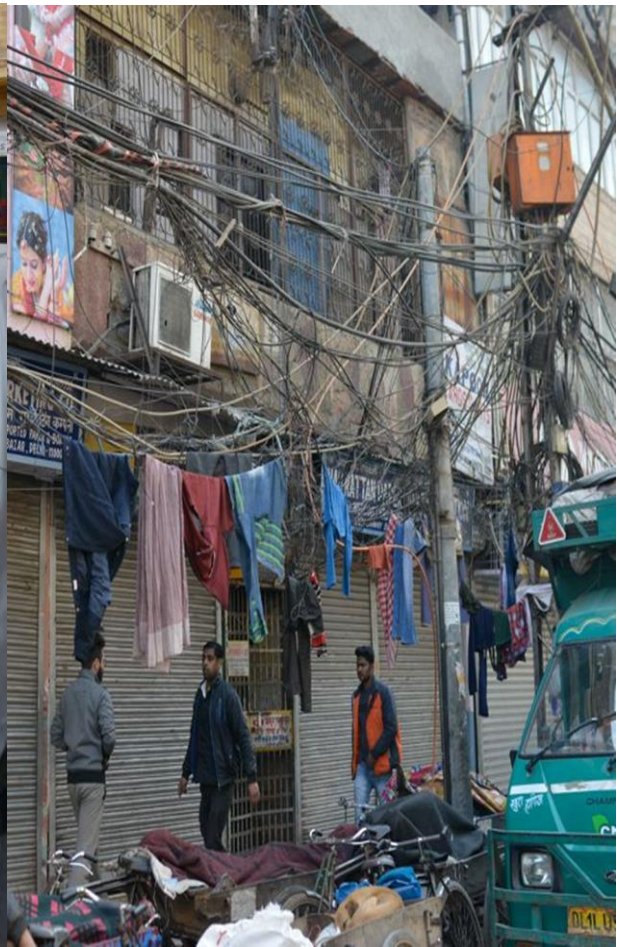
I tako smo jednog petka, početkom veljače krenuli direktnom linijom Air Indije iz Beča za Delhi, vidjeti to čudo u bijelom mramoru, doživjeti zemlju o kojoj se toliko priča, a tako malo zna i otkriti našu istinu o Indiji.

Koliko god znali kamo idete, koliko vam je ljudi prenijelo svoja iskustva i koliko god psihički bili spremni, Indija će vam svejedno na prvu opaliti takvu *šljagu* da će vam zujati još dugo nakon što se vratite kući. Odlučio sam izbrisati sve fotografije na kojima se gola djeca igraju među svinjama i psima na hrpama smeća. Evo samo *light verzija*.

Prizora poput ovog zapravo ima posvuda.

Na prvu shvatite da je Indija jedinstveno iskustvo. Bili vi sa zapada ili s istoka, proputovali prije nje pola svijeta ili vam je to prvi pečat u putovnici, Indija će vam sva osjetila ispuniti mješavinom ekstrema, jedinstvenoj na ovoj našoj sve toplijoj kugli; mirisima, okusima, zvukovima, bojama, pa i emocijama.

I teško opisivim neredom.

I savršenim skladom i ljepotom.

Stigli smo na dan lokalnih izbora. U zemlji s preko milijardu glasača sistem praćenja mora biti jednostavan i efikasan. Ako ste glasali, obojaju vam lijevi kažiprst bojom koju ne možete isprati par dana.

Indija je pradomovina šaha, nule (ne, nisu je izmislili Arapi), zapravo svih arapskih brojeva, gumba, pamuka, vage, ravnala...

Iako im je filozofija sinonim za nenasilje, to zapravo nije slučaj. Policija i vojska u svim varijantama i izvedenicama, ponekad i sasvim u civilu, je sveprisutna. Rentgenske su kontrole na ulazima u hotele i shopping zone, stanice metroa... Duge su cijevi doslovno posvuda. Usprkos tome, nisam osjetio nesigurnost niti u jednom trenu.

Dakle, Delhi. Besmisleno je pričati o tome koliko je nešto veliko ili naseljeno u zemlji koja ima milijardu i pol stanovnika. Promet je fascinantant. Metro im je savršen i vlakovi dolaze svake minute čak i subotom navečer. Sve je čisto, a cijena vožnje je od 2 do 5 kuna. Sjajno, ali to ću brzo

zaboraviti. Ono što sigurno neću zaboraviti je promet u staroj jezgri grada, Old Delhi. To je koloplet potpunog kaosa. Ne može to prenijeti niti fotografija niti video. Vozač taksija u Shirazu, koji bi uz polusatnu obuku bio ravnopravna konkurencija Hamiltonu, ovdje se ne bi usudio ni krenuti. U suzama bi se vratio u svoj perzijski raj na sva usta hvaleći Proroka. Ovdje trube ne zatrupe ponekad, već svi trube neprestance. Nikica je prije puta imao neke ideje da bi on vozio rent-a-car. Nikica je vrlo zabavan. Završilo bi to s dva moguća scenarija. Ili bi mi još čekali da krenemo s parkirališta ili bi se populacija Indije značajno smanjila.

Tko god da je od hinduističkih božanstava zadužen za sigurnost u prometu, taj ima pune ruke posla, a sigurno je i vrlo moćan. Da nije, ovi ovdje bi se svi poubijali u nekoliko dana. Usput budi rečeno, pista F1 se nalazi u predgrađu, a Indija je, do prije koju godinu, imala i ekipu u Formuli 1. Čuli ste, vjerujem, za Force Indiu, meni osobno vrlo simpatični tim u ružičastom (Fisichela i Perez ako se ne varam).

Ovo nisu njih dvojica. O prometu još samo malo. Željeznicom se nismo vozili jer se karte mogu kupiti 45 dana prije puta, a domaći i agencije već razgrabe one zanimljive, posebno noćne vlakove. Nismo imali šanse. Inače se radi o mreži od 65.000 km željeznice.

Bus smo probali samo jednom i na vrlo kratkoj relaciji. Naravno, natrpali su nas kao sardine. Busevi na kat s kabriolet plus sistemom su na rubu praktične genijalnosti.

Za sigurnost u prometu brinu se dva sjajna izuma, dva dodatka koja se nalaze na svakome vozilu i bez kojih je vožnja nezamisliva. 1. truba I 2. svježe chili papričice s limetom protiv uroka i nesreće

Bez broja 1. nitko se ne usuđuje voziti. Ako pak netko riskira život i vozi bez ovoga pod brojem 2., onda obavezno mora imati neki drugi simbol sreće, najčešće onaj poznatiji kao svastika. Kukasti križ je dvadesetih godina na zapadu bio vrlo popularan simbol sreće. Uostalom, bio je i na reklamama za Coca Colu, sve dok njemački nacionalsocijalisti nisu odlučili upotrijebiti *haklkreuz* kao svoj symbol.

Ako ste tako zaštićeni, ništa vam se ne može dogoditi i praktički se ne morate brinuti za sigurnost u prometu.

Kad maknete pogled s ceste, vidjet ćete sve ono što se s nevjericom priča o indijskim gradovima i selima, prljavštinu epskih razmjera. Ona je na zemlji, na zidovima, na nebu, na biljkama, na životinjama i na ljudima. To su sve vrste smeća koje možete zamisliti. Ne izmišljam.

Mislite da kravu ne interesira pvc vrećica? I ja sam to mislio.

Vjerujte mi, žvače ju kao kaogumu.

Zamislite najneobičnije smeće i tu ćete ga naći. Smeće od igle do lokomotive. I sve vrste izlučevina, biljnih, životinjskih i ljudskih.

Zanatlije na cesti. Prodavači svih vrsta su na ulici i to je shvatljivo, ali majstor koji će ti popraviti

cipele, mikser, frizuru ili zube na pločniku, to je vrlo neobično. Usput, frizer je raščupan, postolar bosonog, a zubar krezub.

Trebaš li kovača da ti nešto iskuje? Sekundica i vatra je već spremna...

Životinje su uvijek i svuda oko vas. Krave su svete životinje u hinduizmu i toleriraju se na cesti, ali to jednako vrijedi i za *cucke*, ovce, koze, konje, majmune, magarce dok je za mačke to samo sporadično jer se uglavnom skrivaju po kućama.

Simpatično je to dok se probijaš kroz gužvu u nekoj uličici mimoilaziti se s kravom koja u taj tren odluči zadovoljiti neku od svojih fizioloških potreba. A još simpatičnije je kada kravica iznenada odluči prijeći autoput baš ispred tebe.

Cijela stada ovaca, koza ili krava su uobičajena slika na cestama i zapravo nisu problem.

Kad smo planirali put, bilo je jasno da je većina indijskih zanimljivosti smještena unutar takozvanog "zlatnog trokuta", u dvije savezne države: Uttar Pradeshu i Rajastanu. Tako smo i isplanirali naše putovanje. Posjetili smo Delhi, Agru, Joipur, Fatehpur Sikri, Pushkar i Jodhpur. Osim prva dva, ostala vam imena, pretpostavljam, ništa ne znače, kao ni meni, do prije mjesec dana. Najzanimljivije atrakcije Indije su građevine i to mauzoleji, tvrđave i dvorci. Ubrzo nam je postalo jasno da su ih sve Uttar Pradeshu sagradili Mongoli. Mongoli zvani Moguli osvojili su sjeverni dio indijskog potkontinenta i današnji Pakistan krajem 15 st., naprednom (kineskom) vojnom tehnologijom tj. barutom. Dakle, gotovo sve što se danas isplati vidjeti napravilo je tih šest Šahova, uglavnom u 16. i 17. stoljeću. U Rajastanu je situacija malo drugačija. Tamo su dvorce i tvrđave izgradili pokrajinski vladari Maharadže.

Amber fort u Delhiju. Nazivi su im bolno romantični, kao npr: Jantarna tvrđava, Plavi grad, Ružičasti grad, Krunski dvorac, Palača vjetrova, Grad duhova, Crvena tvrđava...

Nakon dana u Delhiju, krenuli smo do najiščekivanijeg odredišta na našem putu, Agra. Kao i Delhi, to je grad većinom naseljen muslimanima. U njemu i naš cilj. Taj Mahal. Napokon. Poslije pola stoljeća neizvjesnosti, on i ja, oči u oči.

Nakon kratkog prolaza kroz kulu, pred vama se otvara pogled koji zaustavlja dah i ubrzava srce I najbradikardnijem tahipnoičaru. Mogu to usporediti samo s onim trenutkom kad izlazite iz kanjona u Petri i ugledate "Riznicu". Ovo je ipak jače. Neopisivo.

Kad smo već zbog njega došli ovamo, nije nam bilo teško da Taj Mahal posjetimo dvaput. Jednom u kasno popodne, jednom u zoru. Je li se to isplatilo? Je. Stvarno je predivan. Najljepša građevina koju sam vidio. Sve što dalje kažem, suvišno je. Ipak, probat ću se još dopuniti. Stvar je u skladu i dojmu, prostranom plavom nebu, odrazu u fontanama i igri svjetla na mramoru. Fontane ne rade da bi kvarile odraz. Po meni, trebali su maknuti i cijevi i ostaviti samo

bazene. Taj Mahal, ruku na srce, nije vrhunac graditeljstva svog vremena. Naime, u isto vrijeme, zapravo par desetljeća ranije, u Europi, Michelangelo gradi daleko veću, zahtjevniju i značajniju grobnicu, Baziliku Sv Petra u Vatikanu. Nekoliko desetljeća kasnije Kralj Sunce gradi Versailles. Ipak, kao što rekoh, sklad i vizualni dojam, osjećaji koje izaziva i priča u koju je umotan Taj Mahal, čine ga nenadmašnim.

Priča o Taj Mahalu ima svoju istinitu verziju i onu povijesno iskrivljenu. Siguran sam da ste ih čuli, ali svejedno da ponovimo.

Istinita je ova : Šetajući tržnicom, naočit, obrazovan, kulturni, vrlo zgodan princ zagleda se u prekrasnu strankinju koja je prodavala robu iz dalekih krajeva. Beznadno se zaljubi i obaspe ju darovima i pažnjom dok njeno srce ne popusti i ona pristane da se uda za njega. Godine su im prolazile u sreći, ljubavi i zagrljajima. Princ postade Šahom, vladarem svog carstva, a svoju ženu

prozva Mumtaz Mahal, "Draguljem Dvora". Alah ih blagoslovi sa šestoro zdrave i dobre djece. No, kako šejtan ne spava, već samo snuje kako unesrećiti ljude, pri porodu sedmog djeteta Mumtaz iskrvari. Zadnjim riječima na njeno uho Šah se zakle da će čuvati njihovu djecu i sagraditi joj grob kakvog na svijetu nema. I usne Šah san u kojem mu se ukaza prekrasna grobnica sa 4 minareta od bijela mramora

na obali rijeke.

Dovede Šah majstore odsvuda, iz daleke Italije i Samarkanda, Buhare i Kine i nije žalio para da sagradi mauzolej kakav zaslužuje njegova ljubav. Mramor se nosio iz pustinje Tar, drago kamenje iz Afrike i s juga Bengala. I sagradi građevinu od koje zarose oči svakome tko je vidi, položi tijelo ljubljene u mramorni sarkofag i prozva je Taj Mahal, tj. "Krunska Palača". Pa nakani Šah sagraditi drugu takvu za sebe. Istu, ali od crnog mramora s one strane rijeke pa

odluči sagraditi most od srebra da spaja njihova dva groba. Ali, njegov mili sinak, vidjevši koliko otac pati, odvuče silom oca s tog mučeničkog posla i naloži mu da se odmori na sigurnom mjestu, u utvrdi s koje puca prekrasan pogled na Taj Mahal. Nakon nekoliko godina usne veliki Šah u miru i bješe pokopan kraj voljene mu žene, gdje i danas počivaju grleći se kroz žile plemenita bijela mramora.

A sad inačica iskrivljena raznim povijesnim istraživanjima, svjedočanstvima i dokumentima. Sredinom 17-og stoljeća zemljom je vladao Šah. Bio je peti po redu mogulski vladar Indije, bahat, nemilosrdan i nimalo lijep tip. Ne bi li ga učinio manje arogantnim otac mu dade skromno ime Jahan, "Vladar Svijeta". Kako bi došao na vlast u stilu svog plemena i vremena

(ipak je bio potomak Džinkisa i Timura), pobio je svu rodbinu, a protjerao je i rođenu majku. Okrunio se u Agri na obali rijeke Yamun i tamo uredio tvrđavu. Ugušio je u krvi nekoliko ustanaka i obogatio se preko mjere, a onda je krenuo i u popunjavanje harema s tridesetak žena, ništa pretjerano.

Djed i otac imali su nekoliko stotina svaki. Svoju drugu ženu nabavio je u Perziji, odakle mu je prapradjed Babur, prvi veliki Šah. Nju je opterećivao trudnoćama preko mjere, dok bi on skitao carstvom od Lahorea do Goe i od Amritsara do Madrasa. Volio je lijepe stvari, lijepe slonove, lijepe žene, dobar ples i zvonku glazbu, opijum i vrhunsko vino. Zapravo, volio je sve lijepo, a kako je imao para, gradio je prekrasne zgrade, hramove, tvrđave...

Potaknut grizodušjem ili umjetničkim zanosom, a možda i ne budimo okrutni, pravom ljubavlju, upregne on u posao 20.000 ljudi i odriješi kesu do kraja, zbog smrti svoje druge žene (Perzijanka) koja umire pri svom četrnaestom porodu u 38. godini života.. Gonio ih je 17 ljeta. Ništa mu nije bilo dovoljno dobro, pa je nametao sve veće i veće poreze, izgulio svoje podanike do

kraja i doveo carstvo do bankrota. Sin njegov, vidjevši da mu je otac sišao s uma i da će on morati otplaćivati njegove grandiozne dugove, prekine te ludorije, svrgne Jahana s prijestolja i zatvori ga u tvrđavu. Zatvor je bio luksuzno krilo palače u kojoj se otac provodio u raskoši, a imao je i hrpe prozora i terasu s koje se lijepo vidio Taj Mahal.

Svi znamo da je prva verzija realnija, ali morao sam vam ispričati i ovu drugu, manje vjerojatnu.

Sa svoje strane, mogu samo reći da razumijem tog tipa Jahana kad su u pitanju Perzijanke. One stvarno mogu čovjeku zavrtjeti glavom, a izgledaju... uh.

Malo praktičnih detalja. Ulaznica za strance dođe 110 kuna, a posjet unutrašnjosti mauzoleja još 20 kuna. Žeton za ulaz vrijedi tri sata, inače bi ljudi ostali cijele dane. U samom mauzoleju grobovi Mumtaz i Jahana su u podrumu. Na razini ulaza stoje njihove replike za koje svi turisti misle da su pravi grobovi, no nisu, ali su im identični. Unutra je zabranjeno fotofrairanje pa vam to ne

moгу pokazati, ali moram vam reći da mi nije skroz " sjelo ".Sagradio je spomenik svojoj ljubavi, a onda stavio sebe u veći grob poviše njenog. Za ulaz ne morate skinuti cipele kao na prilazima svim drugim drugim hinduskim i muslimanskim grobnicama, hramovima i svetištima, ali morate navući navlaku preko obuće. Pred ulazom je, kažu, nekada bio kordon prosjaka, posebno gubavaca, ali mi smo

vidjeli svega njih nekoliko. Nedaleko od Taj Mahala je državni leprozarij.

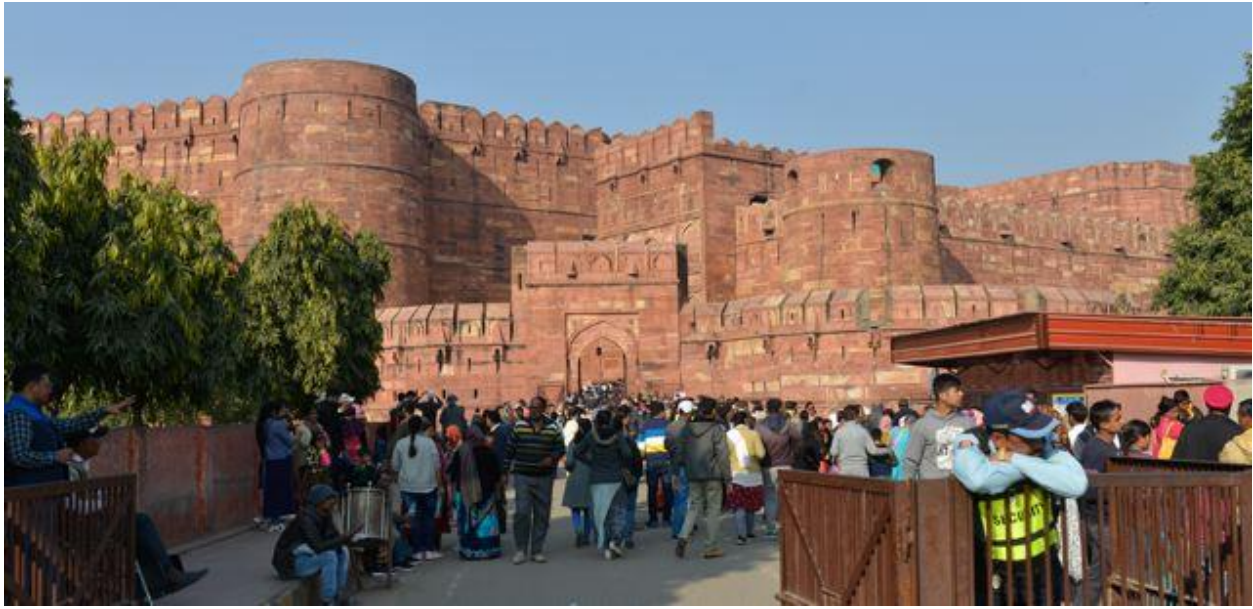
Onaj spomenuti zatvor u kojem je Jahan proveo posljednje godine zapravo je palača.

Ova bijela zgrada unutar tvrđave.

Impozantne tvrđave u kojima su Jahan i Mumtaz živjeli prije no što je prijestolnica prebačena u Delhi Mogulska se prijestolnica selila kao da je na kotačima. Mislim da su šest šahova imali četiri ili pet prijestolnica. Takozvani zatvor je stvarno bio superkomforna palača sa svim luksuzom i pogledom na Taj Maha. Ne kroz rešetke, već s prekrasnih terasa ispod koji su bili stražari okruženi tigrovima i kanalom punim krokodila.

Bili smo na nekoliko svadbi, da vam opisujem uzelo bi previše vremena, a sve je to Đorđe Balašević ionako sazeo u četiri riječi. Iskreno sam žalio mladoženju, glumi on siromah nekog Radžu, a sve oko njega blješti i vrišti, pucaju vatrometi i topovi. On je posjednut na konja, na kojeg se sigurno u životu nikad nije popeo i gleda rođake koji guraju novce u usta bubnjarima bez ritma i sluha. Ali da je šareno, istina je. Cijela Indija zapravo pršti od boja i šarenila.

Brakovi su inače dogovoreni, često još u djetinjstvu. Brakovi iz ljubavi su rijetka iznimka. Brakovi se smiju sklapati samo između pripadnika istih kasti i podkasti. Uz to, gleda se i 36 područja horoskopa. Ako ima manje od 18 podudarnosti, veza je osuđena na propast i brak se više ne razmatra. Ako se horoskop podudara onda se pristupa cjenkanju.

Treći mogulski Šah, Akbar Veliki, inače Jahanov djed bio je prava faca. Nepismen, ali daleko najpametniji i najuspješniji od svih mogulskih šahova. On je zapravo nakon 1500 godina ujedinio cijelu Indiju. Uz Gandhija bio je najtolerantniji vladar na ovim područjima. Držao je svoje muslimane pod kontrolom i dao gotovo ista prava hindusima, kršćanima i ostalima. Uzeo je za žene i muslimanku i kršćanku i židovku (hmmm... možda i nije bio baš tako pametan), imao je neke probleme s plodnošću, koje mu je riješio Selim Chisti, sufijski mudrac iz Fatehpura. Akbar se toliko oduševio s potomkom, Selimom i Fatehpurom da je ovdje preselio dvor, sagradio tvrđavu i ogromne obrambene zidove.

A onda je shvatio da nema dosta vode, pa se preselio u Lahore. Ovdje je ostao skoro prazan grad pa Fatehpur Sikri od tada zovu "Gradom duhova". Premda stanovnika ima malo, na grobu onog Šahovog seksualnog terapeuta Selima stalno je gužva. Pročulo se da čovjek ispunjava želje bolje od zlatne ribice. I kod njega imaš pravo na tri želje. Doduše, malo je komplicirano. Prvo moraš oprati ruke i lice u vodi ispred grobnice, pa prosuti latice cvijeća po grobu i prostrijeti maramu preko njega, a onda zavezati traku tkanine i pomoliti se. Želje smiješ reći samo ženi ili mužu i nikome više. Ili ništa od ispunjavanja želje.

Komplicirano je, kao što rekoh. Meni se puno više svidjela priča o Akbarovom slonu, čiji je grob isto blizu, dok je Akbarov grob u Agri Akbar je, po običaju vremena bio i sudac. Kad bi mu doveli okrivljenika trebao ga je saslušati i po potrebi osuditi. No, nije se baš volio gnjaviti time. Svi znamo da je posao suca, ako si toliko bogat da te mito ne zanima, zapravo jedan od najmučnijih i najdosadnijih poslova, u

rangu ispovjednika. Akbar se nije volio dosađivati, dapače volio se provoditi, a imao je velikog slona. Slonovi su kao što se zna pametni i imaju izvrstan njuh. A ovaj je imao takav njuh da bi odmah nanjušio strah u dahu ili znoju zločinca. Znao je tko je nevin, a tko kriv čim bi ga pomirisao.

A kad bi zločinca prepoznao, slon

Slon na glavu bi mu stao

I više vremena Akbaru za šišu dao.

Tako je Akbar Šahu uštedio i na krvniku, pa si je Šah mogao, kako kažu svjedoci, uz vrhunski opijum i žene, priuštiti i malo dobre kapljice. O dobroj kapljici malo kasnije, prvo da do kraja riješimo slonove.

Dakle, popeh se i ja na slonova leđa. Zanimarih glas savjesti i sve te priče o iskorištavanju sirotih životinja. Slonovi masovno prevoze turiste uzbrdo do tvrđave Amer, na brdu nedaleko Jaipura.

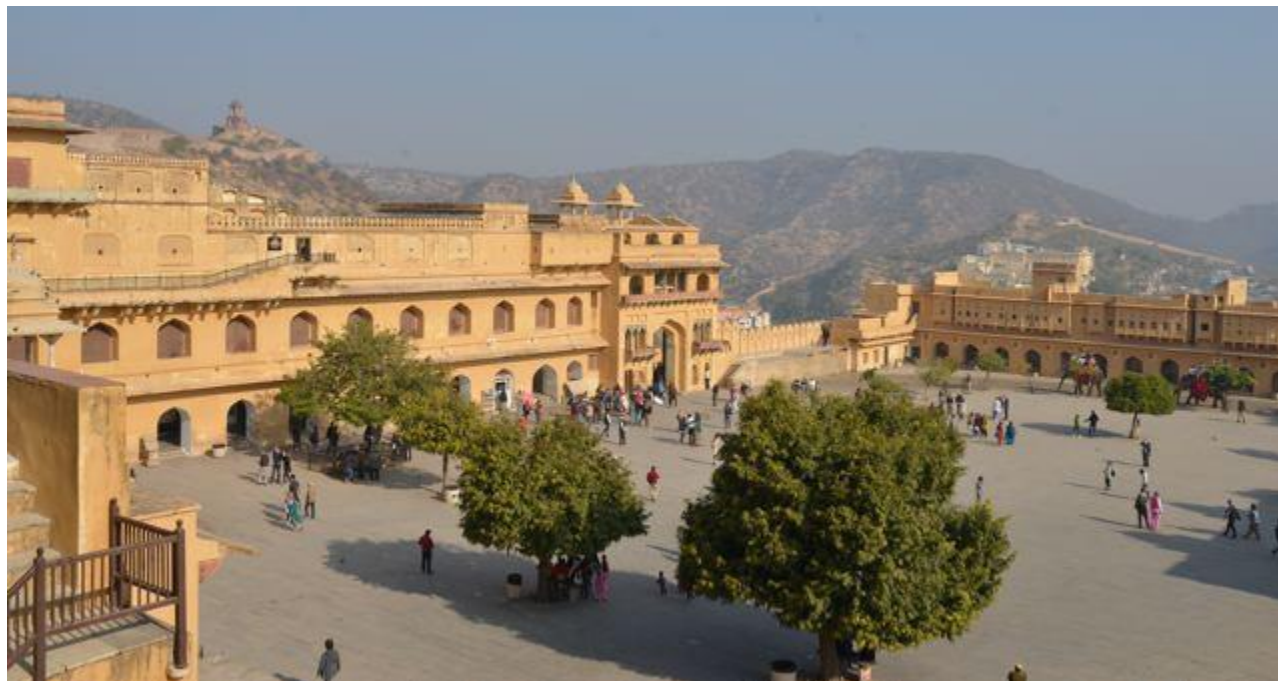
Vjerojatno mi je zadnji put, premda ako sam nešto naučio to je, da nikad ne kažem nikad. U svakom slučaju, čak i ovdje, podnesena je pritužba protiv iskorištavanja slonova i očekuje se odluka vrhovnog suda da ukine rad slonova, a time i ovakva "jahanja".

To je meni osobno bio fora doživljaj Slonice, njih 156 su supersimpatične I mile. Slonova nosača je bilo svega 4. Za lokalne pojmove, slonice mi se čine dotjerane i njegovane. Ne čini mi se da su zlostavljane, ali dozvolite, nisam nikakav stručnjak za slonice.

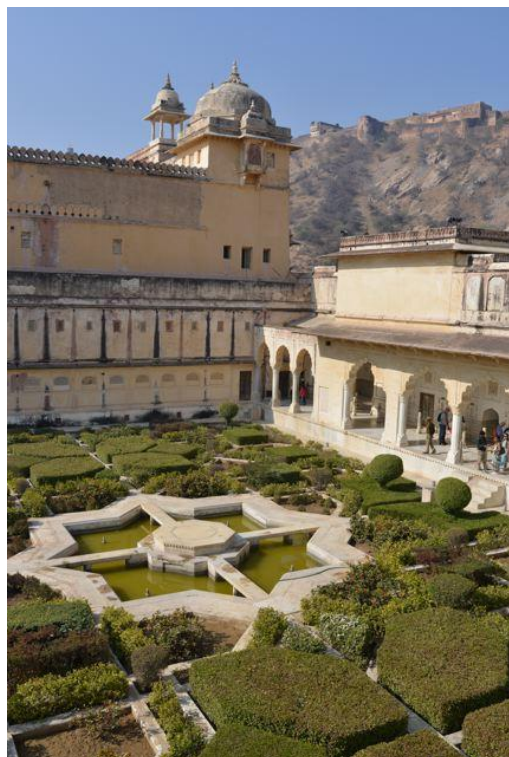
Slonicama se upravlja "nožnim" komandama, premda je u ruci i palica, ako pedale zakažu.

Amer fort je dobio naziv po mjestu Amer, nekoliko kilometara od Jaipura, najvećeg i najvažnijeg grada u Rajastanu. Nema veze ni s Amerikom ni s jantarom.

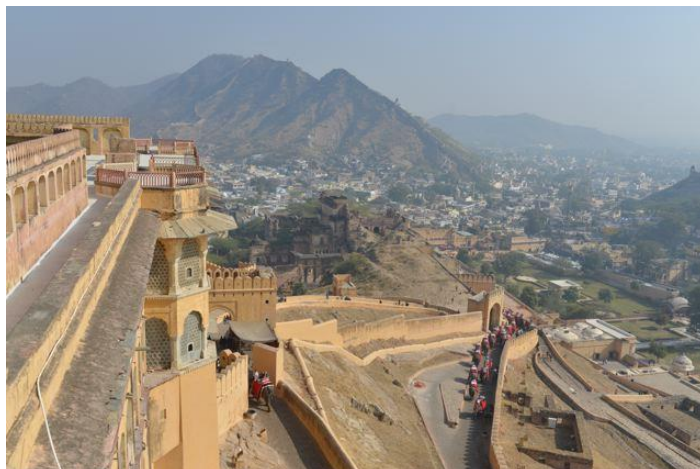

Sam uspon do tvrđave na leđima slona je doživljaj, ali prava stvar je pogled sa utvrde. Kažu, da je to najljepši pogled u cijeloj Indiji. Gotovo bih se složio s tvrdnjom, iako nemam autoritet za takvu izjavu. Osobno mislim, da je pogled s jedne druge točke u Indiji puno emotivniji.

Kangchenjunga je treći najviši vrh na svijetu, malo niži od Everesta i K2 i nalazi se u Indiji.

Jaipurski maharadža više ne živi ovdje, on posjeduje manju palaču na još višoj poziciji, bliže centru. Maharadža nije na nekom glasu, uglavnom ga doživljavaju s podsmjehom. Dečko ima 21 godinu.

Nikica je veterinar pa nije za očekivati da se boji životinja, ali on je ipak ofidofob. Stoga, čim smo spomenili zmiju, Nikica je već bio u tuk-tuku i vikao : "Idemo, idemo!" Tuk-tuk ili trokotačna auto rikša je u ovom dijelu svijeta najčešći javni prijevoz i prazna teži 200 kila. Nikica trenutno ima 127 kila, bez doručka i za ulazak u tuk-tuk treba mu malo poguranca. Ovaj put mu nije trebalo.

Šteta, kobra je bila baš dobro raspoložena za ples.

Strah od zmija je, inače druga najčešća fobija. Prva je, naravno, arahnofobija. To su službeni podaci. Ja mislim da su pogrešni. Daleko najčešća fobija je ksenofobija. ja osobno nisam izraziti fobičar, ali koketiram s dvije: aperepifobijom – strahom od otvaranja elektroničke pošte I bulifobijom – strahom od neposjedovanja daljinskog upravljača.

Ovo nije tuk-tuk, ali je primjer koliko Indijci vole ukrašavati. Sve i posvuda, pa tako ni vozila nisu iznimke. Sve je puno ukrasa i uresa.

Ljudi u Indiji žive na cesti. Cijele obitelji. Bez ikakvog krova nad glavom. Blaga klima im to dopušta, kao i indijske vlasti. Jaipurske temperature se u zimskim noćima znaju spustiti do nule, ali to je rijetkost. Sada, u veljači, dnevna je temperatura između 25 i 30 stupnjeva, po ljeti se ona vrti oko 40-45. Ponegdje uz cestu nailazite i na neki pokušaj gradnje. To je neizrecivo jadno i prljavo. Vjerujte mi, južnoafrički slamovi su apoteke u usporedbi s ovdašnjim straćarama.

Doduše, ako nisi baš preosjetljive prirode, malo što fali smještaju u centru grada.

Ljetnu palaču, zbog navedenih vrućina, maharadže su stavile usred prirodnog klimatizacijskog sustava. Danas imaju Gree i Hitachi, pa je palača prazna. Izgleda li vam to poznato? Mali podsjetnik na James Bonda u epizodi Octopussy.

Maharani i njene pratilje su bile skrivane. Uostalom, i danas se žene u Indiji skrivaju i pokrivaju. Kad su udane označavaju ih crtama po glavi. Indijci su silno ponosni na to kako oni svoje žene čuvaju i štite. Hm, dobro. No, to nije umanjilo žensku radoznalost. Stoga su građeni posebni prozori s kojih su one mogle promatrati svijet, a da on ne promatra njih. U ovom slučaju otišlo se do krajnjih granica. Maharadža od Joipura napravio je ženici palaču, danas znanu kao Hawa Mahal – Palača Vjetrova s 935 prozora.

Jaipur je inače poznat kao “Ružičasti grad” zbog boje pješčenjaka od kojeg je sagrađen. Vjerujte mi, nema to veze s ružičastom. Ako vidite roza zgradu na slici u Jaipuru to je fotošopirano. Cijeli stari grad je jednolike crvenkaste boje koja je puno bliže okeru nego crvenoj. Sve skupa vrlo lijepo, ali nije ružičasto.

Smještaj smo pažljivo birali. Trudili smo se smjestiti raznoliko da upoznamo različitosti Indije i s te strane. Od ugodnih lokalnih Havelija, preko kolonijalnih britanskih i šminkerskih pa do poslovnih hotela. Bazen pod obavezno.

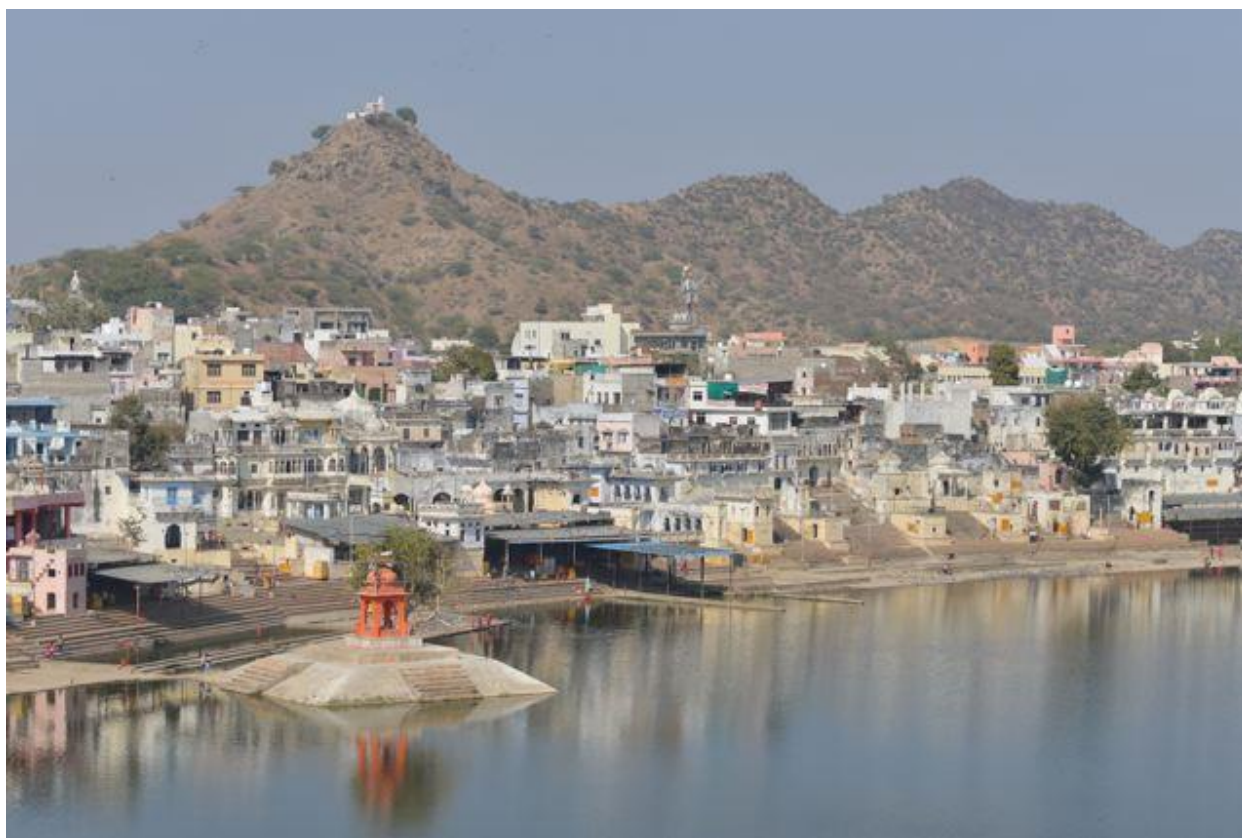
Odabrali smo posjetiti i Pushkar, inače sveti grad, neusporedivo manji od svih ostalih u kojima smo bili, meku zapadnjaka željnih hinduističke filozofije i duhovnosti.

Po svetosti gotovo ravan Varanasiju na Gangesu, Pushkar i njegovo (umjetno) jezero spominju se još u Mahabharati i Ramayani. Nalaze se na grčkim novčićima u 4 st pne. (taj mi je podatak malo čudan, jer je Aleksandar ovdje pljačkao tek stoljeće kasnije). Pushkar se definitivno ubraja među pet najsvetijih mjesta hinduizma.

Gradić s jedva 14 tisuća duša i petstotinjak hramova okužio je jezero na kojemu se nalazi 52 gata koji nisu pristaništa za čamce već mjesta gdje hindusi ulaze u svete vode jezera i ritualnim se pranjem čiste i vode prema spasenju.

O hinduizmu ne mogu pričati, nisam stručnjak i već sam se zapetljao jer hinduizam ne poznaje ni grijeh niti spasenje. No, mogu opisati ono što smo vidjeli u tom mjestu. Jedan od hramova, najveći, posvećen je Brahmi (stvoritelju) i jedan je od svega nekoliko njegovih hramova u Indiji. Ne znam zašto. Ogromna većina svetišta posvećena su Višni (održavatelju) i Šivi (razaratelju i obnovitelju). Iako se meni čini da je od svih hinduističkih bogova, polubogova i božanstava u javnosti najprisutniji Ganeš (onaj sa slonovskom glavom, zaštitnik poduzetnika i umjetnika).

U gradu se susreće veliki broj mlađih bijelaca. Ovdje se može bez problema popričati sa svakim, a atmosfera je ležerna i kupovina je jeftina. U gradu je potpuno zabranjen alkohol, stoga vas restorani stalno nude ilegalnom pivom, vinom i viskijem. Općenito, nigdje nema toliko zabrana i kazni koliko u Indiji. Kazna za pljuvanje na cesti je 20 kuna, a za pušenje 100 kuna. I ljudi stvarno ne puše na cesti. Naravno, tolerira se. Posebno Nikici, koji je u doslovnom i prenesenom značenju teži ovisnik. Policajac mu je znao doći i upozoriti ga da se ovdje ne smije pušiti, no odmah nakon toga žicao ga je cigaretu i popužio s njim.

Posjet hramu iznad Pushkara, u zalaz sunca stvarno je bio dojmljiv. U sam hram nismo ušli, izgleda ko razvalina, ali pogled odozgo je prekrasan.

Koriste ga i
domaći za
obiteljski izlet.

U Pushkaru se mladi zapadnjaci furaju na hinduizam, ali u razgovoru s njima uglavnom se stječe dojam da je to više simpatizerskog tipa I da oni ne postaju stvarni hinduisti. Otprilike, jednako onako kao što su to bili Beatlesi kad su se *muvali* ovdje na vrhuncu slave. Ovdje je bijelcima super, nema pritiska, klopaju dobru i superjeftinu vegetarijansku hranu (grad je potpuno bezmesni). Kapitalizam i materijalno su negdje daleko, u Engleskoj i Americi. Nema niti gnjaveža s glupostima poput pranja zubi ili brijanja. Starci im ne mogu soliti pamet. Odgovornost, grijeh i krivica, kao i žrva ovdje su nerazumljivi pojmovi. Nemojte me krivo shvatiti, nemam ništa protiv njih, dapače meni su simpatični i dragi. Da su barem svi ljudi takvi. Samo da nema tih malih životinjica što šeću i skaču po bradi i kosi, bila bi to potpuna nirvana.

Ipak, svaki od njih ima povratnu kartu negdje na dnu svog ruksaka.

Sad je vrijeme da napustimo sveti grad Pushkar i krenemo dublje u pustinju Tar, prema našem posljednjem odredištu "Plavom gradu", Jodhpuru. Vrijeme je i za malo ozbiljnije teme, koje kad govorimo o Indiji ne možemo preskočiti, a to je sistem kasti. Koliko god simpatizirao Indiju, tu si ne mogu pomoći. Kad dan danas netko s uvjerenjem propovjeda, kako je on bolji od susjeda jer je jednostavno rođen bolji i da njegov susjed zbog toga treba čistiti njegovo smeće i zahode, izgubi svu svoju podršku. Znam da mi ljudi oduvijek živimo u sistemima u kojima jedni tvrde da su bolji od drugih jer imaju više para, znanja ili bolje raspoređeno masno tkivo, ali da se takvime rađaš i da se to ničime ne može promijeniti, to ja ne mogu progutati.

Ukratko samo da ponovim. U hinduizmu već 4 tisućljeća postoje četiri kaste. Čovjek se rađa u jednoj od njih i to mu odredi sudbinu ili barem zanimanje. Brahmani su učitelji i upravitelji, kšudre vojnici i voditelji zemlje, vajiše obrtnici, trgovci i umjetnici, a šudre su najniža kasta i uglavnom šljakeri. Postoje ipak i oni nesretnici koji se rode u obiteljima koje ne pripadaju niti jednoj kasti. Oni su izvan kasti, pariye i kao takvi nemaju ljudska prava, nedodirljivi su tj. oni ne smiju dotaknuti nekog pripadnika više kaste. Prije Gandhijevih reformi brahman bi prebio štapom pariye, ako ne bi pazio, pa bi njegova sjena pala na brahmana. Iako je kastinski sustav ustavom zabranjen prije 70 godina i dan danas ako porazgovarate s nekim hindusom, vidjet ćete kako on i dalje drži do toga da je takva podjela bogomdana pravda.

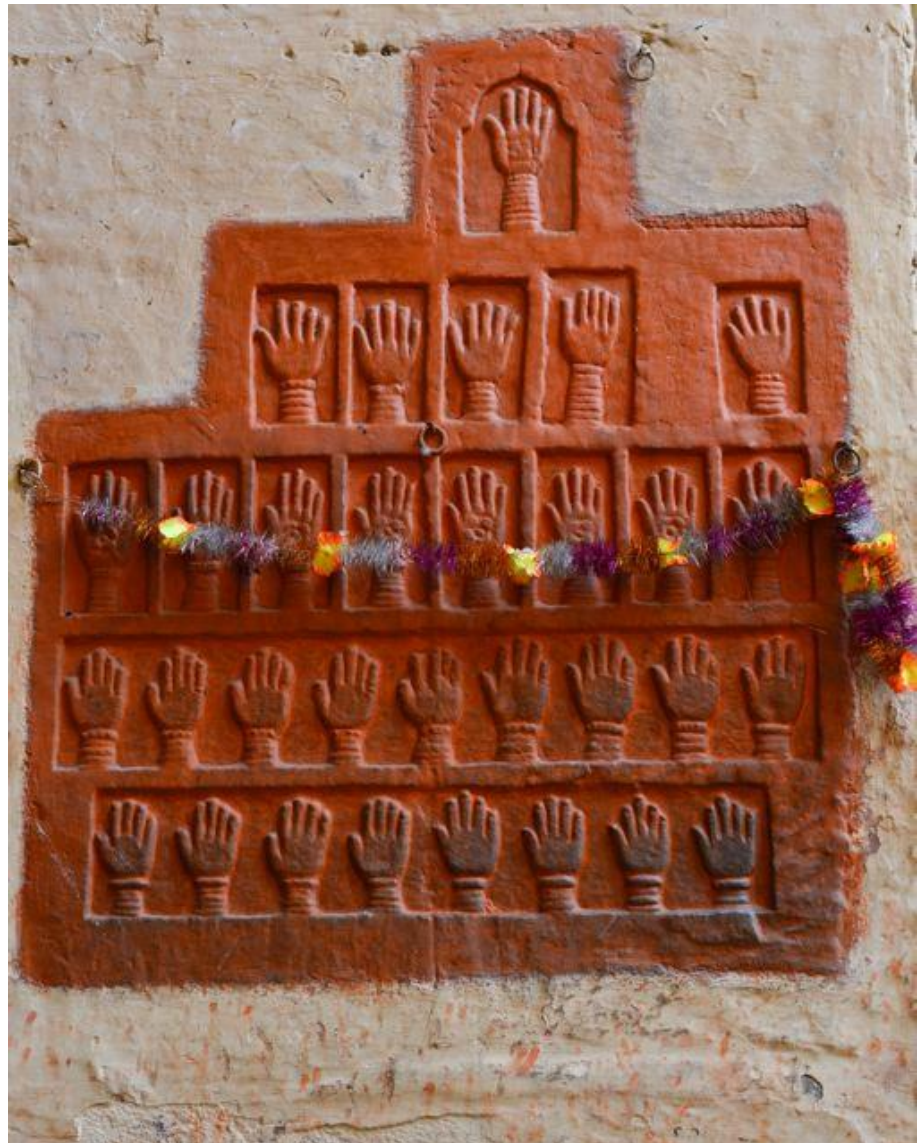
Gandhi je uveo kvote za pariye u škole jer do tada nisu smjeli u školu, uveo je kvote za državna tijela i parlament, ali razlike su i danas sveprisutne. Djevojke pariye, uz prešutno odobravanje svih kasti, nekažnjeno se siluju. Takvi se zločini prijavljuju samo iznimno i bez posljedica. Najčešći silovatelji su kšatrije (kasta vojnika i policajaca), a oni bi to trebali sprječavati.

Druga strašna neravnopravnost je spolna. Bez obzira što će svaki Indijac reći da je njegova žena najprivilegiranije biće u svemiru, žene realno nemaju prava kao muškarci. Možda u nekim bogataškim i građanskim obiteljima i nije tako, ali na selu ,gdje živi 70% stanovništva Indije, kćeri su višak i teret. Žene iz kuće izlaze samo s mirazom, a mladenkin otac plaća većinu troškova petodnevne svadbe, koja hrani i do 1000 ljudi. Kad budući roditelj sazna da će dobiti djevojčicu, a ne željenog dječaka često se predomisli glede trudnoće. U Indiji se svake godine pobaci pola milijuna djevojčica jer im ultrazvuk nije pokazao željenu cjevčicu. Ja se inače smatram vrlo finim, ali ovo ne mogu, a da ne prokomentiram na ovaj način: glagolom aktivnim u trećem licu, zamjenicom u dativu u istom licu množine, domaćom životinjom koja laje i latinskim nazivom za najbliži rod.

Ovo su otisci ruku Maharadžiih žena koje su se bacile s litice, nakon što je njihov muž umro I oni ponosno stoje na ulazu u dvorac.

Žene su im, naročito nakon tjedan dana našeg puta, vrlo lijepe. Barem one koje imaju uvijete za održavanje osnovne higijene i one koje težak rad munjevito nije postarao. Uostalom, od kad ja pratim izbor za Miss svijeta (od svoje druge godine, a to je dakle zadnjih 54 godine), Indijke su titulu osvajale 6 puta.

Sve one i to bez iznimke puštaju dugu kosu

i imaju izgrađen stav.

od malih nogu.

Indijci u razgovoru tvrde da obožavaju svoje žene i da im u pravilu ostavljaju sav zarađen novac. Polovica njih ostavlja te novce onim ženama koje su ih oženile (dobri muževi), a druga polovica ženama koje su ih rodile (dobri sinovi). Obzirom da žene i majke žive u pravilu pod istim krovom to je veliki izvor napetosti i teška frustracija velikog broja muškaraca u Indiji.

No to obožavanje žena je lažno i glumljeno jer iskreno obožavanje

čuvaju za kriket. I ovdje su ih Englezi prevarili. Uzeli su im gospodsku, plemenitu i originalno indijsku igru tj. polo i uvalili im kao nacionalni sport svoju glupu, bezveznu, sirotinjsku igru, dakle kriket.

Nezasluženo sam zanemario Jodhpur. Njegov Radža, za razliku od onog Jaipurskog balavca, je cijenjeni i poštovani 72godišnjak koji vlada svojim rađlukom od svoje četvrte godine, od kad mu

se tata s novom, mlađom ženom *strmeknuo* s neba. Ne zna se tko je u tom trenu držao palicu u avionu. On, nova žena ili nitko. Tek Radža je velika *faca* i svoj dvorac Mheranghar je otvorio za posjete. To je sada prema Time Magazineu najljepši dvorac cijele Azije.

Istina, stvarno je lijep i ono što ga izdvaja od drugih indijskih dvoraca, namješten je. Naime, on je u vlasništvu Radže od Jodhpura i Radža brine za njegov namještaj, slike, kipove.

Svi ostali dvorci i utvrde nakon proglašenja neovisnosti postali su narodni. Dakle, opustošile su ih gospođe ministarke. Sad sve te slike i namještaj krase domove pripadnika narodne vlade i šefova kongresne stranke.

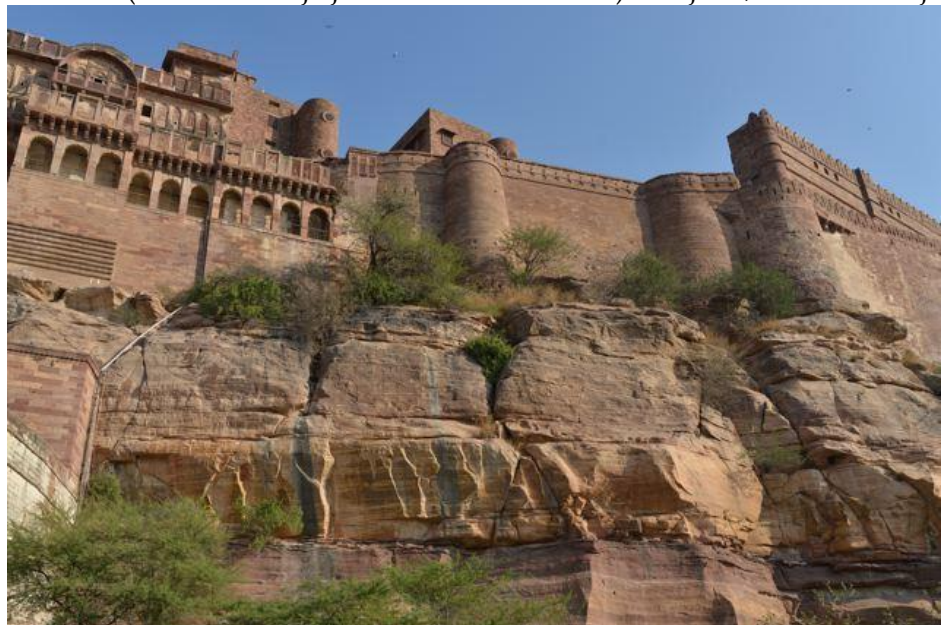
Uh, došli smo do politike. Bolna tema u Indiji. Inače ne volim o njoj, ali ona je ovdje toliko životna da ju moram spomeniti. Samo u okviru suvremene povijesti. Englezi Indiju napuštaju 1947.g. Napustili bi je prije ili kasnije. Prvenstveno zahvaljujući zalaganju advokata i političara pod imenom Mohandas Karamchand Gandhi, Englezi su ju napustili nenasilno i uz relativno malo

žrtava. Mohandasa su proglasili Mahatmom, "Velikom dušom" koju obožava cijela Indija, a ubrzo je postao i jedan od najslavnijih ljudi u povijesti čovječanstva. Od tada do danas nije štampana niti jedna novčanica indijske rupije, u bilo kojoj vrijednosti, bez njegovog lika.

I onda su ga hindusi ubili. Ne, naravno hindusi, već jedan ekstremist. Puno bi političara ostalo živih da svaki ekstremist može ubiti premijera. Pokrećem pitanje nasilja u indijskoj politici, dok razgovaramo preko kave, u kafiću dvorca s jednim hindusom. Odlično govori engleski, tako da ga dobro razumijem, iako gotovo da ne vjerujem svojim ušima kad priča o Gandiju. Zbog Gandija je u prvom redu Indija izgubila Pakistan i onda je još pristao da Indija isplati Pakistanu golemu odštetu. Kap koja je prelila čašu (ili slamka koja je slomila devina leđa) bila je to, što Gandi nije

dao da hindusi prognani iz Pakistana nasele kuće muslimana prognanih iz Indije, u višemiljunskoj seobi, nakon proglašenja neovisnosti tih dviju zemalja. I razumljivo je da su ga ubili, zaključuje naš sugovornik s razumijevanjem koje nam se čini opasno blizu simpatije.

Čačkamo malo dalje po povijesti. Pakistanci su ruku na srce Indijci, koji su postali muslimani kada su Moguli iz Irana zavladaali potkontinentom i nametnuli svoju religiju, dakle islam. Kad su se Englezi povukli iz regije, samostalnost su dobile dvije zemlje, muslimanski Pakistan i pretežno hinduistička Indija. Pakistan je bio podijeljen na dva dijela, istočni i zapadni. Između ta dva dijela bila je cijela Indija. Istočni se, uz svesrdnu pomoć Indije, mic po mic do 70 -ih godina, potpuno odvojio od Pakistana pod nazivom Bangladeš. Pakistan i Indija od tada do dana današnjeg krve se oko brdovitog dijela, veličine Britanije, poznatog po vrhunskom šafranu i još poznatijeg po izvrsnoj vuni, koja mu je ime pronijela svijetom. Dakle, oko Kašmira. Kašmirski Radža hindus izjasnio se da će Kašmir

pripasti Indiji iako je stanovništvo velikom većinom muslimansko. Od onda se dvije nuklearne sile gledaju preko nišana. Uz par kraćih razdoblja kad se nisu samo gledale, već i otvoreno sukobile.

Gandhi popularnost ne duguje svojoj nepokolebljivoj borbi, već nečemu što ne može shvatiti niti jedan prošli sadašnji i budući političar, odricanju od sveg materijalnog. Odbacio je svu raskoš, skupu odjeću, finu hranu i udobnost palača I zato je postao jedan od najvoljenijih političara svih vremena. Ubijenog Gandhija naslijedio je njegov učenik Jawaharlal Nehru. Premda, u popularnoj povijesti vlada javna zabluda da ga je naslijedila kćer Indira Gandhi. Mahatma naime, nije imao kćeri, imao je četiri sina. Indira mu nije u rodu. Ona je Nehruova kćer koja se udala za muslimana. Njoj bi uništilo političku karijeru da se prezivala Khan pa je natjerala muža da promijeni prezime

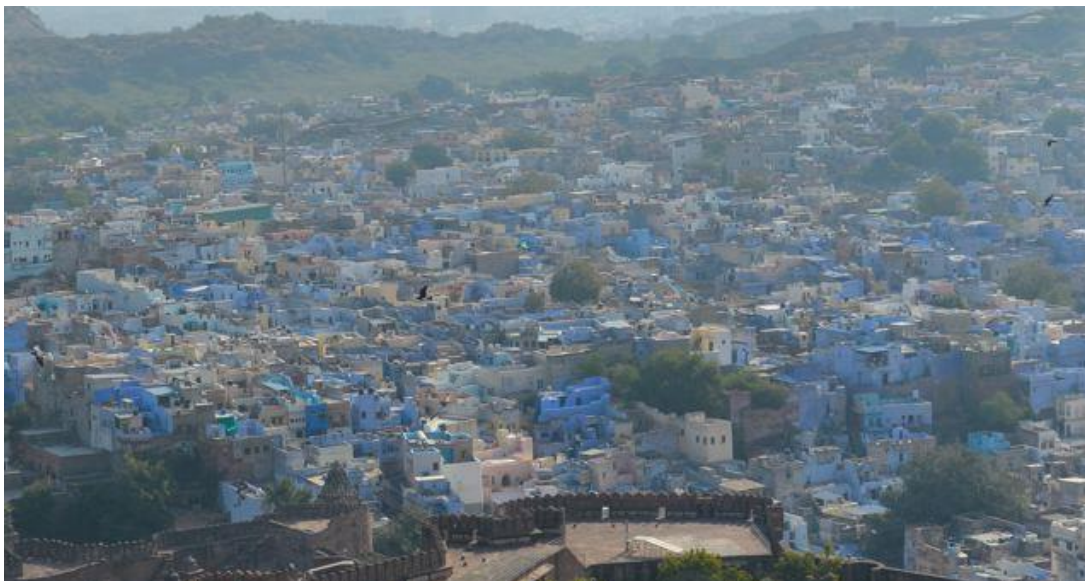
u Gandhi. Onda je preuzela muževo izmišljeno prezime I uz tatinu podršku napravila sjajnu političku karijeru. Indiru je ubio Sikh iz njene osobne garde jer je naredila da se u završnoj fazi eliminiranja ustanka Sikha, pobiju ostaci pobunjenika, koji su naivno zaštitu potražili u svojoj vrhunskoj svetinji, Zlatnom hramu u Armitsaru.

Da smo imali koji dan više ja bih radije otišao do Armitsara, nego do Goe ili Varanasija. Da ne spominjem Mumbai ili Chenai. Kako nije bilo vremena, obišao sam samo njihov muzej i hram u Delhiju.

Indirinog sina Rajiva, također premijera, ubili su Tamili jer je pomogao ugušiti njihovu pobunu na Sri Lanki. Itd...Itđ...

Još jedan *štiklec* iz obitelji Gandhi. Sadašnja šefica Kongresne stranke, trenutno u opoziciji, ali donedavno premijerka je karizmatična Sonia Gandhi. Sonia je postala Gandhi udajom. Zapravo je Talijanka iz Vicenze.

Vratimo se u prekrasni Jodhpur, "Plavi grad". Stvarno je plav i puno kuća je obojeno u plavo. Kažu da to nije zbog komaraca i muha kao u Maroku i Tunisu.

Već spomenuti ovdje, omiljeni Radža od Jodhpura, živi u palači Umaid Bhawan na vrh brda koja je dijelom muzej, dijelom hotel, a dijelom njegov skromni dom.

Malo se stisne, ali gdje čeljad nije bijesna... Nađe se tu mjesta i za njegovu kolekciju oldtimera.

Jodhpur ima najzanimljiviji bunar, ajde dobro cisternu, koju sam ikada vidio.

Još samo malo zanimljivosti.

Viza je elektronska, dobija se brzo, ali je upitnik na 5 stranica. Dva su ulaza, a cijena je sezonska , ljeti 10 USD, a zimi 30 USD.

U dućanima kupci sjede, a prodavači stoje. Na ulazu u dućan domaći skidaju obuću, a mi ne. Cjenkanje je obavezno, a engleski u uslužnom sektoru je solidan. Posebno ga dobro razumiju žene. Najme, treba malo intuicije da shvatiš što Indijac hoće reći. "Faš tren", ja teško prepoznajem u značenju "first train."

Hrana je ljuta, ukusna I jeftina. Obilan obrok s pićem je oko 30 kuna. Na cesti je 5-10 kuna. U boljim restoranima plaćali smo i po 160 kuna za nas troje. Alkohol je užasno skup. Piva je 30 kuna u restoranu, a u hotelu 60kn. Pio sam vino. Bijelo im je vino nepitko. Kad netko zagorskih

korjena poput mene, izrazi oksimoron poput "nepitkog vina" ,onda to ima težinu. Crno sam uspio progutati. Valjda zato jer je loza iz Perzije (Shiraz).

Crijevne infekcije nismo imali, niti bilo kakvih probavnih problema. Za prevenciju smo koristili 0,3 dl domaće šljive, prije i poslije svakog obroka, iznutra i jednaku količinu Octanisepta, izvana.

Za kretanje između gradova koristili smo auto s vozačem, a unutar gradova isključivo tuk-tuk. Po gradu je to oko deset kuna po vožnji.

Ulaznice u atrakcije tj dvorce, tvrđave i sl. su 30-60 kuna dok su džamije besplatne. Cipele se skidaju svuda.

Dodiri s Indijcima su neugodni i Indijci se ne rukuju, ali sa strancima će se naravno rukovati. Jako cijene kad ih pozdraviš skupljenim rukama, uz njihov pozdrav "Namaste" i blagi naklon.

Jede se desnom rukom, ali nitko ne obraća pažnju na to. Vesna je, uostalom, ljevak.

Sim karticu sam uzeo za svaki slučaj zbog navigacije i lokalnih poziva vozaču, ali nije mi trebala. Vrijedi još dva mjeseca, pa ako netko treba Indijsku SIM karticu može uzeti moju. Proces nije kompliciran, ako je kupuješ u zračnoj luci, ali u gradu moraš potpisati da se odričeš hrane, jetre, žene, grijeha, nepokretne imovine i Dinama, a onda, ako dođeš drugi dan, možda dobiješ I karticu.

Začini su specifični i sveprisutni. Posebno curry za koji svako selo ima posebnu mješavinu.

Indija je zemlja u kojoj živi najviše muslimana na svijetu. To još nije istina, ali uskoro će biti. Trenutno ih je najviše u Indoneziji, pa zatim u Pakistanu, Indiji, Bangladešu, no s obzirom na natalitet u Indiji, ona će uskoro uvjerljivo preći Indoneziju. Trenutno ih ima oko 220 milijuna. Hindusi čine veliku većinu, a ima Đainista, Sikha i Budista. U Indiji je smješten i dvor Dalaj Lame u progonstvu.

Od kad su Kinezi upali u Tibet, vlada Tibeta s Dalaj Lamom našla je utočište u selu McLeod Ganj kod Darmsale u sjevernoj Indiji. Kršćana ima samo 24 milijuna. Tri su katedrale u Delhiju. Majku Tereziju vam ne trebam spominjati.

Majmuni su ovdje puno manje agresivni i dosadni od onih malezijskih, singapurskih ili onih sa Sri Lanke.

Nisam vam stigao ispričati ništa o azilu za napuštene krave, o mirovinama, vojsci, prstenju, ni o astronomskim observatorijima.

Indija je zemlja vrlo lošeg imidža. Dobrim dijelom su si sami za to krivi. Usuđujem se reći da ga nisu sasvim zaslužili.

Indija sigurno nije zemlja koju bi trebalo izbjegavati. Ta zemlja ima ogromnu perspektivu u ljudskom potencijalu koji mora bolje iskoristiti. Jako mi je drago da sam je posjetio. Društvo mi je bilo izvrsno i veselo i zabavno i od pomoći pa je devet punih dana proletjelo je za tren. Uspomene su nezaboravne, a iskustva... pa polako se oporavljam 😊

Puno pozdrava

ET